

АЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТИ

Медицина және денсаулық факультеті Жоғары медициналық мектептің Іргелі медицина кафедрасы БАҒДАРЛАМА

MZiB2216 « Қорғау тетіктері мен аурулар(медициналық генетика, микробиология, фармакология)» - 10 ECTS

Күтілетін нәтижелер: Қорытынды емтиханға қатысушылар келесі қабілеттерді көрсетуі керек:

1. генетикалық анықталған аурулардың (хромосомалық, моногендік, полигендік) молекулалық-генетикалық аспектілері туралы білімді қолдану ; генетикалық диагностика және медициналық генетикалық кеңес беру принциптерін түсіну
2. организмнің дәрілік заттарға және биологиялық белсенді қосылыстарға реакциясының молекулалық-генетикалық, биохимиялық механизмдері туралы білімдерін қолдану
3. негізгі патологиялық жағдайлардағы биохимиялық процестерді және генетикалық анықталған ауруларды түсіну
4. адамның қоздырғыштарының әртүрлі типтеріндегі инфекциялық процесс және оның ерекшеліктері туралы білімді қолдану, инфекциялық аурулардың иммунодиагностикасы туралы білімді қолдану, иммундау саласындағы білімді қолдану , инфекцияны бақылау және биоқауіпсіздік принциптері туралы түсінік беру
5. молекулалық-генетикалық диагностиканың нақты әдістерінің нәтижелерін түсіндіру
6. аурудың алдын-алу үшін шешім қабылдаудағы тиісті қауіп факторларының рөлін түсіну
7. адам генетикасы, иммундық жауап, биохимиялық процестер және микро- және макроорганизмдердің өзара әрекеттесуі туралы білімді біріктіру , адам патологиясын диагностикалау және жеке емдеу
8. дәрілік заттардың фармакокинетикалық параметрлерін, сіңу механизмдерін және биотрансформациясын білу
9. фармакодинамика және негізгі патологиялық процестерде дәрілік заттардың әсер ету механизмі туралы білімді қолдану (қышқыл-негіз күйіне, гемостаз бел қан түзуге, қабынуға, инфекциялық процеске, аллергияға, аутоиммунитетке, онкологиялық процеске әсер етеді). Қалаған жағымсыз реакциялардың түрлерін біліп, оларды түзетудің нұсқаларын біліңіз
10. Окудағы олқылықтарды анықтай алу қабілетін көрсету және өзінің білімі мен дағдыларын жетілдіру стратегияларын күрү
11. Медициналық және ғылыми ақпараттарға қатысты басқа студенттермен және оқытушылармен тиімді байланыс орнатыңыз , пікірталас кезінде олардың көзқарастарын нақты жеткізіңіз және топ мүшесі ретінде тиімді жұмыс жасаңыз

Қорытынды емтиханның бекітілген формасы - жазбаша емтихан

I Медициналық генетика (3 ECTS)

Қорытынды емтиханға енгізілген тақырыптар:

1. Медициналық генетикаға кіріспе. Хромосомалық ауытқулар (Даун синдромы, Патау синдромы, Эдвардс синдромы, Cree du chat синдромы)
2. Жыныстық хромосоманың бұзылтуы (трисомия-X, Y-дисомия, Клайнфельтер синдромы және Тернер синдромы). Хромосомалық аурулардың қысқаша мазмұны.
3. Классикалық мендель заңдылығына сай түқым қуалайтын аурулар: аутосомды түқым қуалаушылық (фенилкетонурия, галактоземия, алкаптонурия, фруктозурия, муковисцидоз, Марfan синдромы, ахондроплазия, Уилсон-Коновалов синдромы, гипертрихоз)
4. Классикалық мендель заңдылығына бағынатын аурулар: жыныспен тіркес түқым қуалаушылық (гемофилия, Дальтонизм, ихтиоз, Леш-Ноян синдромы, Дюшен бұлшықет дистрофиясы, дәрумендерге резистентті ракит)
5. Мендель заңына бағынбай түқым қуалайтын аурулар (Прадер-Вилли синдромы, Ангелман синдромы, Хантингтон ауруы)
6. Популяциялық генетика негіздері
7. Полигенді мультифакторлы аурулар (Қант диабеті, шизофрения, отбасылық гиперхолестеринемия, артериалдық гипертензия)
8. Онкогенетика және геномика (сұт безі қатерлі ісігі).
9. Полигенді аурулар: даму ауқаулықтары (жүйке тұтігінің ақауы, ерін мен таңдай жырығы, жамбас дисплазиясы).

Емтихан тапсырмасының мысалы

Кейс мысалы

П.С., 30 жасар сау әйел, бірінші жүктілігінің 27 аптасы. Жүктіліктің 26 аптасында өткен ультрадыбыстық зерттеу нәтижесінде жынысы-қызы бала үрықта макроцефалия мен ризомелия (аяқ-қолдарының проксимальді сегментінің қысқаруы) анықталған.

П.С күйеуі 45 жаста, бірінші рет үйленген, отбасында 3 сау баласы бар, анамнезінде қанқа дисплазиясы, туа пайды болған ақаулары және генетикалық аурулары жоқ. Акушер ПС пен оның күйеуіне үрықта ахондроплазия белгілері бар екендігін айттып түсіндірді. П.С жүктілігінің 38 аптасында кесер тілігі арқылы босанған. Оның баласында ахондроплазияның физикалық және рентгенологиялық белгілері айқын көрінген: мегалэнцефалия, беттің ортаңғы бөлігінің гипоплазиясы, бел аймағы кифозы, шынтақтың жайылуы шектелген, ризомелия, брахиодактилия және гипотония.

Молекулярлы-генетикалық зерттеу нәтижесінде фибробластардың өсу факторының 3 рецептор (FGFR:JJ) геніндегі 380 (Gly380Arg) кодонында глицинің аргининге ауысуына әкелетін 1138G>A мутациясы анықталған.

Сұрақтар нұсқасы. Оның ішінен 5 таңдау (2- I деңгей, 2- II деңгей, 1- III деңгей):

1. Диагноз қойыңыз. Бұл жағдайда генетикалық аурулардың қай тобына жататынын түсіндіріңіз? (III деңгей)
2. Есепте берәлген науқастың отбасына шежіре құраныз (II деңгей).
3. Осы аурудың генетикалық тобының негізгі түкім куалау белгілері қандай? (I деңгей).
4. Осы ауру бойынша ОМІМ келтірілген негізгі мәліметтерді/символды түсіндіріңіз (I деңгей).
5. Осы отбасы/пробанд/сибстар үшін ауру баланың туылу мүмкіндігінің қауіпін бағалау стратегиясын құрып есептеніз және жауабыңызды негіздіңіз (III деңгей).
6. Осы аурудың пайда болуына алып келетін негізгі себептерді жазыңыз? (I деңгей)
7. Осы аурудың кездесу жиілігі қандай? Эпидемиологиясы. (I деңгей)
8. Сіз осы аурудың қандай генетикалық нұсқаларын білесіз? (I деңгей)
9. Жалпы осы ауруда және есепте берілген жағдайдаға сәйкес мутация механизмін түсіндіріңіз (II деңгей).
10. Осы аурудың қандай фенотиптік түрлері бар? Фенотипті әртүрлілігінің себебі неде? (I деңгей)
11. Осы пробандтың фенотипіне әсер ететін генетикалық механизмді түсіндіріңіз (III деңгей).
12. Жалпы осы ауруда/ осы есепте берілген жағдайда диагностикалау/емдеу/алдын алу әдістерінің стратегиясын ұсыныңыз. Жауабыңызды негіздеңіз (III деңгей).
13. Таралу жиілігі осы ауруға ұқсас басқа ауруларды атаңыз. Атаған аурулардың дамуы қандай мутацияларға байланысты? (III деңгей)
14. Жалпы осы аурумен/ осы есепте берілген жағдайдың патологиялық механизмін салыстырып, клиникалық көрінісімен сәйкестендіріңіз (III деңгей)
15. Жалпы осы аурумен/ осы есепте берілген жағдайдың фенотиптік ауырлық деңгейі мутация түрімен қалай корреляцияланатынын түсіндіріңіз? (II деңгей)
16. Жалпы осы аурумен/ осы есепте берілген жағдайды диагностикалау/емдеу/алдын алу мәселелеріне қатысты этикалық және құқықтық сұрақтарды талқылаңыз (II деңгей).
17. Науқастың/оның отбасының шешім қабылдаудың ықпал етуі мүмкін діни, мәдени, әлеуметтік және этикалықнанымдарын талқылаңыз (II деңгей).

II Медициналық микробиология (3 ECTS)

Корытынды емтиханның бекітілген формасы - жазбаша емтихан

Корытынды емтиханға енгізілген тақырыптар:

1. Грамм оң коктар. Микробиологиялық диагностикасы. Страфилококкты инфекцияларды зерттеу алгоритмін толтыру. Грамо-коктар тудыратын жұқпалы және соматикалық аурулар кезінде зерттеу материалын алу және лабораторияға жеткізу ережесі. Емдеу және алдын алу принциптері. Грам теріс коктар. Микробиологиялық диагностикасы. Менингококкты инфекцияларды зерттеу алгоритмін толтыру. Грам теріс коктар тудыратын жұқпалы және соматикалық аурулар кезінде зерттеу материалын алу және лабораторияға жеткізу ережесі. Емдеу және алдын алу принциптері.
2. Энтеробактериялардың таза дақылын бөлу (1-4-ші зерттеу күні). Эшерихиялар. Шигеллалар. Вибриондар. Туыннататын аурулары. Аурулардың патогенезіне байланысты микробиологиялық диагностикасының ерекшеліктері. Емдеу, алдын алу принциптері.
3. Сальмонеллалар. Тудыратын ауруларының патогенезіне байланысты микробиологиялық диагностиканың ерекшеліктері. Емдеу, алдын алу принциптері. Ишек тобы бактерияларының дифференциалды диагностикасы. Кампилобактер. Геликобактер. Аурулардың патогенезіне байланысты микробиологиялық диагностиканың ерекшеліктері. Емдеу, алдын алу принциптері.
4. Зоонозды инфекциялардың қоздырғыштары. Бруцеллез, оба, сібір жарасы, туляремия. Аурулардың патогенезіне байланысты микробиологиялық диагностиканың ерекшеліктері.

Асколи, Хедельсон, Райт реакцияларының қойылу реті. Алынған нәтижелерді түсіндіру. Емдеу, алдын алу принциптері.

5. Патогенді және шартты патогенді коринебактериялар. Бордепелла. Дифтерия, көкжөтел және паракөкжөтел диагностикасының алгоритмі. Аурулардың патогенезіне байланысты микробиологиялық диагностиканың ерекшеліктері. Оухтерлони реакциясын қою. Алынған нәтижелерді түсіндіру. Емдеу, алдын алу принциптері.

6. Патогенді және шартты патогенді микобактериялар. Туберкулез. Аурулардың патогенезіне байланысты микробиологиялық диагностиканың ерекшеліктері. Туберкулездің зертханалық диагностикасының алгоритмі. Емдеу, алдын алу принциптері. Алапес. Аурулардың патогенезіне байланысты микробиологиялық диагностиканың ерекшеліктері. Емдеу, алдын алу принциптері.

7. Венерологиялық аурулардың қоздырғыштары. Спирохеталар. Микоплазмалар. Хламидиялар. Жыныстық жолмен берілетін ауруларды зертханалық диагностикалаудың алгоритмі. Аурулардың патогенезіне байланысты микробиологиялық диагностикасының ерекшеліктері. Емдеу, алдын алу принциптері.

8. Анаэробты инфекциялардың қоздырғыштары. Анаэробты инфекциялардың зертханалық диагностикасының алгоритмі. Аурулардың патогенезіне байланысты микробиологиялық диагностикасының ерекшеліктері. Емдеу, алдын алу принциптері. Риккетсия. Боррелия. Аурулардың патогенезіне байланысты микробиологиялық диагностиканың ерекшеліктері. Емдеу, алдын алу принциптері.

9. Аденовирустар. Поксивирустар. Рабдовирустар. Адам патологиясындағы рөлі. Емдеу принциптері. Ортомиксовирустардың (тұмау вирусы) алдын алу. Парамиксовирустар (парагеморигенит, паротит, қызылша, респираторлық-синцитиалды вирустар). Қан сарысында ГАР, ГАТР, қос сарысада ГАТР қою. Алынған нәтижелерді түсіндіру.

10. Пикорнавирустар – сал ауруының қоздырғыштары. Коксаки, ЕCHO вирустары. Емдеу, алдын алу принциптері. Түсті сынама реакциясын қою. Алынған нәтижелерді түсіндіру. Түсті сынама реакциясының механизмін түсіндіру. Арбовирустар. Адам патологиясындағы рөлі. Емдеу принциптері. Қызамық вирусының алдын алу. Жүкті әйелдердің патологиясындағы рөлі. Емдеу, алдын алу принциптері.

11. ЖИТС вирусы. АИТВ инфекциясын диагностикалауға арналған ИФТ. Алынған нәтижелерді түсіндіру. Емдеу, алдын алу принциптері. Онковирустар. Емдеу, алдын алу принциптері. ЦМВ-инфекциясы. Адам патологиясындағы рөлі. Емдеу принциптері. Алдын алу

12. А, В, С гепатиттерінің вирустары. Герпес вирустары (Альфа, Бета, Гамма- герпес вирустары). Емдеу, алдын алу принциптері.

Қорытынды емтихан сұрақтарының түрлері:

1. Грам оң коктардың негізгі патогенді түрлеріне, олардың қасиеттеріне сипаттама беріңіз және патологиялық жағдайдың дамуындағы стафилококк пен стрептококктың патогенді факторларын ажыратыңыз.
2. Грамтеріс коктармен туындаған аурулардың патогенезіне байланысты микробиологиялық диагностиканың ерекшеліктерін ажыратыңыз. Емдеу және алдын алу принциптерін көрсетіңіз.
3. Эпидемиялық деңгейі мен ауырлық дәрежесі бойынша зооноздық инфекциялардың қоздырғыштарын ажыратыңыз, аурулардың патогенезін сипаттаңыз.
4. Карантиндік инфекциялар түсінігін және сібір жарасы мен оба ауруларының пайда болуы мен дамуындағы эпидемияға қарсы режим ережелерін түсіндіріңіз.
5. Жоғарғы тыныс жолдары ауруларының дамуындағы дифтерия мен көкжөтелдің қоздырғыштарын ажыратып, симптомдар мен токсингердің зақымдануының байланысын сипаттаңыз.

6. Патогенді және шартты микобактерияларды ажыратыңыз. Туберкулездің патогенезін түсіндіріңіз. Аурулардың патогенезімен байланысты микробиологиялық диагностиканың ерекшеліктерін сипаттаңыз.
7. Жыныстық жолмен берілетін аурулардың қоздырғышын клиникалық көрінісі мен салдары бойынша ажыратыңыз, аурудың даму патогенезін түсіндіріңіз.
8. Спора түзетін және спора түзбейтін анаэробтар тудыратын анаэробты инфекциялардың патогенезіндегі айырмашылықтар. Ферменттер, эндо- және экзотоксиндер және спецификалық емес зат алмасу факторлары сияқты патогендік факторлардың әсерін көрсетіңіз.
9. ЖИТС дамуындағы гепатит пен герпес вирустарының рөлін сипаттаңыз.
10. Серотипіне байланысты полiovirusтың патогенділігінің айырмашылығын сипаттаңыз және зертханалық диагностика принциптерін түсіндіріңіз.
11. Адамның герпес вирусы мен қарапайым герпес вирусының патогенділігін аурудың тропикалық және ауырлық дәрежесі бойынша ажыратыңыз және герпетикалық инфекциялардың алдын алу және емдеу принциптерін сипаттаңыз.
12. Аурудың берілу жолы мен формасы бойынша гепатит қоздырғыштарын ажыратып, зертханалық диагностика принциптерін сипаттаңыз.

III Жалпы фармакология

Корытынды емтиханның бекітілген формасы - жазбаша емтихан

Корытынды емтиханға енгізілген тақырыптар:

1. Фармакологияға кіріспе. Фармакологияның маңызы. Дәрілік формалар.
2. Фармакологияға кіріспе. Дәрілердің халықаралық жалпы атаулары мен коммерциялық атаулары. Рецептура
3. Фармакокинетика. Дәрілік заттардың адам ағзасындағы жолы және әрекеттесу принциптері. Химиялық заттардың сінірлілік, таралуы.
4. Фармакокинетика. Химиялық заттардың биотрансформациясы және экскрециясы. Ағза мүшелерінің қызметінің бұзылуының фармакокинетикаға әсері.
5. Фармакодинамика. Рецепторлар. Адам ағзасының дәрілік заттармен әрекеттесу принциптері.
6. Фармакодинамика. Әсер ету механизмдері - рецепторлардың типтері. Рецепторлармен дәрілік заттардың байланысу түрлері агонизм, парциальды агонизм және антагонизм, ферменттерді тежеу, ион каналдарымен байланысы олардың жабылуы немесе ашылуы.
7. Перифериялық жүйке жүйесі. Холинергиялық препараттар. Ацетилхолин, физиологиядағы орны. М және N холинергиялық рецепторлар.
8. Перифериялық жүйке жүйесі. Холинергиялық препараттар. Холиномиметиктер. Холинестераза ингибиторлары.
9. Перифериялық жүйке жүйесі. Холинергиялық препараттар. Антихолинергиялық заттар. Холинестераза реактиваторлары
10. Перифериялық жүйке жүйесі. Холинергиялық препараттар. Антихолинергиялық заттар. Холинестераза реактиваторлары
11. Перифериялық жүйке жүйесі. Адренергиялық препараттар. Норадреналин және адреналин, олардың сау адам ағзасындағы қызметі. Альфа- және бета-адренергиялық рецепторлар.
12. Перифериялық жүйке жүйесі. Адренергиялық препараттар. Адреномиметиктер. Симпатомиметиктер
13. Адреноблокаторлар. альфа және бета-адренорецептор Антагонисттері
14. Адреноблокаторлар. Симпатолитиктер

15. Антиангиальды препараттар, органикалық нитраттар, кальций өзекшелерінің блокаторлары, бета-блокаторлар. Антиангиальды препараттар, органикалық нитраттар, кальций өзекшелерінің блокаторлары, бета-блокаторлар.
16. Гипертензияға қарсы препараттар. Кальций өзекшелерінің блокаторлары, ACE тежегіштері, диуретиктер
17. Гемопоэтикалық жүйенің фармакологиясы және гемостаз. Анемияны емдеуге арналған препараттар. Қаннның ұюның бұзылуы. Тромбоциттер агрегациясын төмендететін препараттар.
18. Гемопоэтикалық жүйенің фармакологиясы және гемостаз. Антикоагулянты. Фибринолитиктер. Қаннның ұюн арттыратын дәрілер.
19. Қант диабеті. Қант диабетіне қарсы препараттар. Инсулин препараттары. Қант диабеті.
20. Қант диабетіне қарсы препараттар. Синтетикалық гипогликемиялық агенттер
21. Қабынуға қарсы препараттар. Стероидты емес қабынуға қарсы препараттар
22. Қабынуға қарсы препараттар. Стероидты қабынуға қарсы препараттар
23. Опиоидтық жүйе. Опиоидты агонистер
24. Опиоидтық жүйе. Опиоидтардың антагонистері. Дәріге тәуелділік.
25. Антибиотиктер. Микробқа қарсы терапияның принциптері. Антибиотиктерге төзімділікті қалыптастыру, оны алдын алу және жену механизмдері, тиімді қолдануы. Бета-лактамды антибиотиктер.
26. Антибиотиктер. Макролидтер, тетрациклиндер, аминогликозидтер, пептидті антибиотиктер, Левомицетин.
27. Антибиотиктер. Нитроимидазолдар және нитрофурандар. фторхинолондар. Сульфаниламидтер. Триметоприм. Линезолид.
28. Туберкулезге қарсы препараттар
29. Вирусқа қарсы препараттар. ЖРВИ, герпетикалық, ВИЧ инфекциясын емдеу. Интерферондар
30. Санырауқұлаққа қарсы препараттар.

Корытынды емтиханға дейін қарауға болатын дәрі-дәрмек тізімі

1. Адреналин
2. Норэpineфрин
3. Эналаприл
4. Ацетилсалициловая кислота.
5. Метопролол
6. Лозартан
7. Гидрохлоротиазид
8. Инсулин Актрапид
9. Инсулин НПХ
10. Флутиказон
11. Сальбутамол (Альбутерол)
12. Амоксициллин / клавуланат
13. Кортизол (гидрокортизон)
14. Спиронолактон
15. Метформин
16. Неостигмин
17. Дексаметазон

18. Гепарин
19. Варфарин
20. Фуросемид
21. Цефтриаксон
22. Празозин
23. Нифедипин
24. Изониазид
25. Стрептомицин
26. Метронидазол
27. Ципрофлоксацин
28. Азитромицин
29. Гликлазид
30. Флуконазол
31. Ацикловир
32. Амфотерицин В
33. Рифампицин
34. Фуразолидон
35. Ко-тrimоксазол.
36. Пиоглитазон
37. Морфин
38. Диклофенак
39. Ривароксабан
40. Нитроглицерин
41. Доксициклин
42. Ванкомицин
43. Интерферон

Осы курстың соңында студенттер келесі дағдыларды игереді:

1. дәрілердің фармакокинетикалық параметрлерін, сініру және биотрансформация механизмдерін білу;
2. негізгі патологиялық процестерде (гемостазға және қан түзуге, қабынуға, инфекциялық процеске, артериялық гипертензияға, гипергликемияға, артериялық гипотензияға әсер ететін) дәрілердің Фармакодинамикасы және әсер ету механизмдері туралы білімді қолдану. Жағымсыз реакциялардың түрлерін білу және оларды түзету мүмкіндігін түсіну;
3. оқудағы олқылықтарды анықтау және білім мен дағдыларды жақсарту стратегиясын жасау қабілетін көрсету;

Емтихан тапсырмаларының шамамен типологиясы

1 бөлім.

Ситуациялық тапсырма:

Жоғары қан қысымы цикл диуретиктерін қабылдау арқылы сәтті бақыланған 75 жастағы науқас жақында бұлышықет әлсіздігі, парестезия, диспепсиялық бұзылулар, тахикардия туралы шағымдарға жүгінді. Осы жанама әсерлерге байланысты ол күнделікті жұмысын жеңе алмайды.

Сұрақтар түрлері.

1. Препараттың әсер ету механизмі туралы айтып беріңіз.

2. Түсіндіріңіз механизмі, жанама әсері дәрі-дәрмек.
3. Дәрілердің өзара әрекеттесу механизмін түсіндіріңіз.
4. Бір препараттан екіншісіне аудиудың фармакологиялық негізін түсіндіріңіз.
5. Екі препараттың әсер ету механизмін ұқсас әсермен салыстырыңыз.
6. Агонист / гормон антагонистін ұсыныңыз.
7. Гормонның әсер ету механизмін және дәрі-дәрмектердің оған қалай әсер ететінін түсіндіріңіз.
8. Препаратты сипаттаңыз-ішінара агонист.
9. Бұл жағдайға көмектесетін қосымша дәрі-дәрмектерді тізімденіз.
10. Жанама әсерлер дәрі-дәрмектің әсер ету механизмімен қалай байланысты екенін түсіндіріңіз.

2 бөлім.

Рецепт жазу

Эналаприл

Амоксициллин / клавуланат

Адреналин

Жауап сапасының шкаласы

Жауап сапасының шкаласы (жазбаша / ауызша жауап)

Баға	Критерийлер	Шкала, балл
Өте жақсы	<ol style="list-style-type: none"> 1. барлық негізгі аспектілер енгізілген және логикалық түрде ұсынылған; 2. жоғары дәлдік (өзектілік, артық емес) және мәселеге тұрақты назар аудару; 3. теориялық сұрақтардың ұздік интеграциясы; 4. тиісті мысалдар беру; 5. осы проблеманы терең талдау және теориялық негіздеу (егер қолданылса), барлық негізгі аспектілер анықталған және түсіндірілген; 6. кәсіби терминологияны еркін менгеру 	90 - 100
Жақсы	<ol style="list-style-type: none"> 1. барлық негізгі аспектілер енгізілген және логикалық түрде ұсынылған; 2. қанағаттанарлық дәлдікпен, актуалдықпен және / немесе кейбір артық мәселе бойынша тұрақты шоғырлану; 3. теориялық сұрақтардың қанағаттанарлық интеграциясы; 4. мысалдардың болмауы; 5. осы проблеманы қанағаттанарлық талдау және теориялық негіздеу (егер қолданылса), негізгі аспектілердің көпшілігі анықталған және түсіндірілген; 6. кәсіби терминологияны дұрыс пайдалану 	70 - 89

Қанағаттанарлық	1. негізгі аспектілердің көшілігі енгізілген; 2. сұрақта қанағаттандырылған назар аудару-кейбір қателер және / немесе елеулі артықшылық; 3. Елеулі интеграциясыз ұсынылған теориялық мәселелер; 4. Сәтсіз мысалдар беру немесе мысалсыз; 5. осы проблеманың кейбір талдауы және теориялық негіздемесі (егер қолданылса), негізгі аспектілердің көшілігі анықталған және түсіндірілген; 6. кәсіби терминологияны дұрыс пайдалану	50 - 69
Қанағаттанарлықсыз (FX)	1. ең маңызды аспектілер қалып қойған; 2. мәселеге назар аударудың жеткіліксіздігі-маңызды емес және айтарлықтай артық; 3. интеграциялаусыз және түсінусіз ұсынылған кейбір теориялық мәселелер; 4. болмауы немесе өзекті емес мысалдар; 5. осы проблеманың кейбір талдауы және теориялық негіздемесі (егер қолданылса), негізгі аспектілердің көшілігі қалып қойған; 6. кәсіби терминологияны пайдаланудағы мәселелер	25 - 49
Қанағаттанарлықсыз(F)	1. Толық айтпау немесе барлық негізгі аспектілер шатастыру; 2. мәселеде шоғырлану жоқ, сұраққа қатысты емес ақпарат көп; 3. теориялық мәселелердегі елеулі олқылықтар немесе оларды үстірт қарау; 4. мысалдардың болмауы немесе өзекті емес мысалдар; 5. берілген проблеманы талдау жоқ және теориялық негіздеу жоқ (егер қолданылса), негізгі аспектілердің көшілігі қалып қойған; 6. кәсіби терминологияны пайдаланудағы қателіктер	0-24

Бағалау жүйесі

Әріптік жүйе бойынша Рейтинг	Баллдардың сандық баламасы	Пайызы	Дәстүрлі жүйені қолдана тырып бағалау
A	4	95-100	Өте жақсы
A-	3,67	90-94	
B+	3,33	85-89	
B	3	80-84	Жақсы
B-	2,67	75-79	
C+	2,33	70-74	
C	2	65-69	Қанағаттанарлық
C-	1,67	60-64	

ық

D+	1,33	55-59	
D-	1	50-54	
FX	0	25-49	
F	0	0-24	
I (Incomplete)	-	-	Пәнді өткен жок (ол орташа балды есептеу кезінде ескерілмейді)

OQYLYQ жүйесі бойынша тапсырылатын емтихан технологиясына нұсқау

- Емтихан тұра 3 сағатқа созылады.
- Көрсетілген уақытта студент «app.oqulyq.kz» сайтына кіреді.
- Университет АЖ-де студент логин мен парольді алады.
- Әрбір студентке билеттің жасалуы автоматты түрде жасалады.
- Емтихан міндетті түрде прокторизациялаудан басталады (камера мен микрофонды өшіре алмайсыз): - сізге веб-камерасы бар ноутбук немесе үйдегі компьютер қажет. Егер ол қол жетімді болмаса, сіз смартфон камерасын, мысалы, «DroidCam клиенті» қосымшасында пайдалана аласыз.
- Жауап **OQYLYQ** бағдарламасының өзінде басылады. **Қағаздағы қолмен жазылған жауап формасы БЕРІЛМЕЙДІ.**
- Емтихан аяқталғаннан кейін студент «Аяқтау» батырмасын басады.

Сыныпта емтиханды оффлайн режимде өткізу бойынша нұсқаулар.

Жазбаша емтихан: дәстүрлі – сұрақтарға жауап.

Сыныпта оффлайн жүргізіледі.

Студенттің жазбаша емтиханды тапсыру процесі студентке емтихан билетін автоматты түрде жасауды қамтиды, оған мәтінді қолмен тікелей жазу арқылы жазбаша жауапты қалыптастыру қажет.

Емтихан технологиясы бойынша нұсқаулар

- Емтиханның ұзақтығы дәл 3 сағатты құрайды.
- Жазбаша емтихандар бекітілген кестеге сәйкес өткізіледі.
- Жазбаша емтихан өткізілетін аудиторияға студенттер жеке басын куәландыратын құжатпен (немесе студенттік билетпен) ғана рұқсат етіледі. Емтиханға қатыспайтын адамдардың қатысуына тыйым салынады.
- Проктор жеке басын куәландыратын құжатты емтиханға жіберу парагымен тексереді. Пән бойынша рейтингтік-рұқсаты 50%-дан төмен студент жазбаша емтиханға жіберілмейді.
- Студенттерді аудиторияға кіргізуді проктор жүзеге асырады (тізім бойынша аті-жөнін атайды және тізімге сәйкес отырғызды).
- Кешіккен студенттер емтиханға жіберілмейді.
- Проктор әрбір студентке жауап парагын береді (қажет болған жағдайда студент қосымша жауап парагын ала алады) және студентке өтіп жатқан емтиханға сәйкес пәнге билет таңдау мүмкіндігін береді (студентке билет мәтіні көзге көрінбеуі керек).
- Емтиханға қатысқан студенттер қабылдау парагына қол қоюы керек.
- Жазбаша емтиханның басталу және аяқталу уақыты тақтаға жазылады.

10. Жазбаша емтиханды тапсыру кезінде студенттердің емтихан жұмыстарының мазмұны бойынша сұрақтары талқыланбайды.
11. Студент емтихан тапсыру кезінде белгіленген талаптарды орындаған жағдайда: параптарды, ұялы және басқа да құрылғыларды пайдаланса, тәртіптік бұзушылықтар жасаса, басқа студенттерге оның іс-әрекетіне кедергі келтірсе, проктор оны аудиториядан шығаруға құқылы. Бұл ретте емтихан тәртібін бұзғаны туралы акт жасалады, жауап парагы диагональ бойынша сызу арқылы жойылады, қабылдау парагына «Бұзылғаны үшін жойылды» деген белгі қойылады, ал парапқа «0» қойылады. .
12. Емтихан аяқталғаннан кейін студент билетін және жауап парагын қайтаруы керек.

Негізгі әдебиеттер :

1. оку құрал / Роберт Л. Ньюссбаум, Родерик Р. Мак-Иннес, Хантингтон Ф. Виллард/ Орыстіліндегібасылымның редакторы Н. П. Бочков; аудармашы А. А. Төребеков. — М.: ГЭОТАР-Медиа, 2014. — 528б.
2. Медициналық биология және генетика. Е.Ө. Қуандықовтың ред. Алматы, 2004, 444 б.
3. Артықпаева Ү. Т. Медициналық микробиология : оку құралы / Ү. Т. Артықпаева, А. Н. Саржанова, Э. Х. Нуриева. - Өнд., толықт. 3-бас. - Қарағанды : Ақнұр баспасы. - 2019 1-т. - 375 б.
4. Құдайбергенұлы Қ., Рамазанова Б.А. Медициналық микробиология, вирусология және иммунология/перевод В.В. Зверев II том.- М.:ГЭОТАР-Медиа, 2016.-474б
5. Харкевич Д.А. «Фармакология» М.:ГЭОТАР-Медиа, 2012г. – 760 б. Сламжанова аудармашы

Қосымша әдебиеттер:

1. Jorde, L.B. et al. (2016) Medical Genetics. Philadelphia, PA: Elsevier
2. Emery's Elements of Medical Genetics (2017) Turnpenny, P.D., Ellard S. 15th Edition, Elsevier
3. Hartwell, L. et al (2017) Genetics: from genes to genomes, 6th edition. New York, NY: McGrawHill Education
4. USMLE Step 1 Lecture Notes (2017): Biochemistry and Medical Genetics. Kaplan Publishing
5. Basic & Clinical Pharmacology [Electronic resource]: collection / ed.: B. G. Katzung, A. J. Trevor. - 13th ed. - New York; Chicago; San Francisco: McGraw-Hill Education, 2015. - 1837 p. - ISBN 978-0-07-182641-9: 0.00

WWW ресурстары:

1. OMIM® Online Mendelian Inheritance in Man® An Online Catalog of Human Genes and Genetic Disorders <https://www.omim.org/>
2. The Genetic Testing Registry (GTR®) <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/gtr/>
3. Genetics Home Reference. <https://ghr.nlm.nih.gov/resources>
4. ClinGen: Clinical Genome Resource <https://www.clinicalgenome.org/>
5. Learn.Genetics <https://learn.genetics.utah.edu/content/basics/>
6. Clinical Genetic Education Resources (Courses and Lectures) <https://www.kumc.edu/gec/prof/genecour.html>
7. Genomics Education Program. <https://www.genomicseducation.hee.nhs.uk>
8. ELSEVIER "Clinical learning" training program, 2018
9. Computer program "Diamorph" - "Medical Microbiology" - atlas-guide to the bacteriology of mycology, protozoology and virology edited by Acad. Prof. Vorobyova A.A.
10. <https://www.msdmanuals.com/professional/clinical-pharmacology>